

Žaidimų, pasakų ir eilėraščių panaudojimas kalbos ugdymui (pradinukams dvikalbystėje)

Dvikalbių vaikų pagrindinis poreikis – *būti kaip visi ir būti su visais*. Tokie vaikai labai nori būti išgirsti, išklaustyti, suprasti bei kalbinami, o kartais juos reikia ir paskatinti kalbėti. Neretai tokie vaikai susiduria ir su sunkumais. Jiems sunku reikšti mintis, kalbant jiems trūksta žodžių, menki jų rišlios kalbos gebėjimai, jie sukeičia vienus garsus kitais, iškraipo žodžius. Vaikai, kurie bendrauja dviem kalbom, suvokia, kad kiekvienas daiktas gali būti vadinamas dviem skirtingais žodžiais.

Vaikas gali neįsisavinti antros kalbos, kai šeimoje nesudaromos sąlygos jos mokymuisi, neskiriama dėmesio bendravimui su vaiku, neformuojamas teigiamas požiūris į kelias kalbas.

Tėvai turėtų įsidėmėti, kad dvikalbystė - tai išsisęs mokslas, kuriam reikia pastangų ir pasiryžimo, trunkančio ne vienerius metus, tik tada šis mokslas duos rezultatų.

Taigi, tėveliai –

- Atraskite kasdienių, mažų ritualų lietuvių k. (pvz. pasakos skaitymas prieš miegą)
- Stenkitės sukurti įpročius, (pvz. filmukas lietuvių k. sekmadienio rytą)
- Stenkitės laikytis nuoseklios tvarkos (pvz. kiekvieną savaitę paskaityti vis kitą knygą...)

Žaisdami vaikai iš tikrųjų dirba patį svarbiausią savo darbą – jie mokosi. Be abejo, ne visi žaidimai vienodai naudingi, todėl svarbi ir ne visada lengva tėvų užduotis – paskatinti vaikus žaisti tokius žaidimus, kurie ugdytų vaikų pastabumą, padėtų pažinti daiktus ir reiškinius, gyvūnus, augalus ir pan. Kitakalbėje aplinkoje gyvenančios šeimos susiduria ir su problema, kaip padėti vaikui išmokti lietuvių kalbos. Šiuo atveju ypač svarbi visos šeimos nuostata. Be to, kalbos mokytis turi būti malonu. O argi begalima rasti malonesnį mokymosi būdą nei žaidimas? Juo labiau, kad tokiu būdu vaikas tobulėja visapusiškai, lavinama ne tik kalba, bet ir vaiko judesiai, loginis mąstymas, vaizduotė, socialiniai įgūdžiai. Ir, žinoma, šitaip mezgasi ir tvirtėja vaiko ryšys su tėvais, jis jaučiasi saugus ir mylimas, todėl žinias įsisavina kur kas greičiau ir lengviau.

Daugelis tėvų moka bent vieną kitą **tradicinį liaudies žaidimą**. Žaidžiant šiuos žaidimus galima pasisemti smagaus bendravimo, papramogauti, nepiktaisi pasišaipyti, parungtyniauti, krėsti įvairias išdaigas ir pan. Čia aptarsime tik kelias jų grupes, labiausiai tinkamas kalbai ugdyti. Tai nedidelės apimties, paprastos formos, vaizdingi, judesių lydimi kūrinėliai, vadinami žaidinimais. Pvz. „Pelytė virs košytė“...

Vaidybieniai žaidimai – tai pažintiniai žaidimai su poetiniu ar improvizuotu tekstu. Pagrindine veikla – vaidmenų (vilko, avelių, piemens ir pan.) atlikimas. Dalyvaudami tokio tipo žaidimuose vaikai seka žaidimo eigą, stengiasi įsiminti tekstą, mokosi susikaupti, įsijausti į vaidmenį. Vaikai, žaisdami vaidybinius žaidimus su pažintiniu turiniu („Spalvos“, „Žuvelės gaudymas“, „Paukštelio perinimas“ ir kt.), geriau susipažįsta su aplinka (miestais, žmonių profesijomis, daiktais ir kt.), gamta (žuvimis, paukščiais, gėlėmis, daržovėmis ir t.t.), išmoksta klasifikuoti daiktus, juos pavadinti.

Žaidimai - dialogai – tai trumpi dialogai tarp žaidimo veikėjų. Veikėjus paprastai nusako žaidimo pavadinimas („Vilkas ir žąsys“, „Katė ir šeimininkas“, „Vilkas ir avys“ ir kt.). Paprastai žaidimo pradžioje būna dialogas, o antroje dalyje atliekamas kažkoks su vaidmeniu susijęs veiksmas.

Žodiniai žaidimai – tai dviejų dalių, su tam tikrais vaidmenimis ir imitaciniais judesiais, pažintinės žaidybinės situacijos (tylėjimo, juokinimo varžybos).

Kiek daugiau įgūdžių prireiks **vaizduotės žaidimams**. Jie labiausiai patinka pradinių klasių vaikams. Vaikai žaisdami atkuria jiems rūpimus įvykius, tam tikras gyvenimiškas situacijas, kurios įvyko šeimoje, mokykloje, gatvėje ar kitoje aplinkoje. Vaikai dažnai žaidžia „namus“, „ligoninę“, „policiją“, „parduotuvę“ ir kt. Suaugusiems nedera trikdėti žaidimo patarimais iš šalies, skubinti jo eigą. Verčiau palikite iniciatyvą vaikams, tačiau dėmesingai sekite žaidimo eigą, skatinkite vaikus kalbėti, fantazuoti, surasti reikalingus žodžius ir t.t.

Kita žaidimų rūšis – **stalo žaidimai**. Reikia pradėti nuo lengvesnių užduočių, palaipsniui jas sunkinant. Tai priklauso nuo vaiko amžiaus. Tiks įvairūs lotų, paveikslėlių rinkiniai, dėlionės ir pan. Žaiskite pagal duotas taisykles, tačiau kalbinkite vaiką lietuviškai, mokykitės lietuviškų pavadinimų, žodžių, jei vaikui norisi, paskatinkite jį fantazuoti, kurti istoriją apie žaidimo eigą (pvz., jei žaidimas su kauliuku, galima kalbėti, kur kas eina, užkopia, peršoka, nukrenta....)

Kalbos mokymasis per pasakas. Vaikai dažnai prašo paskaityti jų mėgstamą pasaką ar tik tam tikrą juos dominančią pasakos vietą. Jau nuo mažens jie ne tik mėgsta klausytis pasakų, bet ir patys, atsivertę knygelę, dažnai skaito, kuria savas istorijas. Aišku, tokiam „skaitymui“ būtinai reikalingos iliustracijos. Pasakos jau pačios savaime turtina kalbą. Be to, galima sugalvoti įvairių, žaidimų su pasakomis.

Kalbos vaikai mokosi deklamuodami eilėraščius. Vaikai mėgsta deklamuoti eilėraščius ar atskirus posmus. Jiems patinka ritmo, žodžių skambesys, žaismas. Svarbu, kad vaikui tekstas būtų aiškus, todėl paskaičius eilėraštį, reikėtų aptarti veikėjus, įvykius, nuotaiką, neaiškius žodžius ir pan. Nereikia pamiršti, kad tiek pasakojimo, tiek deklamavimo įgūdžiai formuojasi individualiai. Jei vaikas kalba neaiškiai, sunkiai ištaria kai kuriuos garsus, vietoj nuobodaus tam tikrų žodžių kartojimo ar kitų tarties lavinimo pratimų, galima pasiūlyti žaismingą eilėraštuką.

Vaikai įgyja kalbos įgūdžių, kai šnekama, vaidinama, deklamuojama, dainuojama. Įvairūs žaidimai įtraukia vaikus į aktyvius pašnekesius. Tarpusavyje kalbantis lavėja vaikų gebėjimas dalintis asmeniniais išpūdžiais ir mintimis. Ir būtent šeima yra pirmoji vaiko mokytoja. Čia formuojasi svarbiausi jo kalbiniai įgūdžiai. Ir net labai užimti tėvai turėtų rasti kasdien bent po vieną, kitą laisvą minutę, kad pažaistų, pabendrautų, pajuokautų su vaiku.

Tikiusi, kad šie patarimai padės jums žengti dar vieną žingsnį dvikalbystės kelyje, o jei jau keliaujate šiuo keliu, viliosis padės jums NESUSTOTI! Atminkite, kad net vienas žodis per dieną padės jūsų vaikams sukurti tvirtą pagrindą savo ateičiai!

Parengė socialinė pedagogė Nijolė Gimžauskienė